

- **Studereis Barcelona**
- **Erfgoedbibliothecaris: vreemde eend in de bijt?**
- **Colloquium bedrijfsarchieven**
- **European Conference on Digital Archiving**

Bibliotheken in Barcelona

Van 2 tot 4 juni organiseerde de VBAD haar tweejaarlijkse buitenlandse studiereis, dit jaar naar Barcelona. Op woensdag 2 juni stond enkel een bezoek aan het CEPSE op het programma. De dag nadien werd de groep in twee gesplitst. De eerste groep bezocht drie openbare bibliotheken: de bibliotheek Jaume Fuster, de bibliotheek Sagrada Familia en de bibliotheek Ignasi Iglésias. Tijdens het bezoek aan deze laatste kregen we ook een voorstelling van de Consorci de Biblioteques de Barcelona. De tweede groep richtte zich op twee universitaire bibliotheken: de Universitat Polytechnica de Catalunya – met veel aandacht voor Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya – en de Universitat Oberta de Catalunya. Op de laatste dag van de rondleiding ging de groep samen naar de prachtige Biblioteca de Catalunya, om af te sluiten bij de COBDC, de Catalaanse zusterorganisatie van de VBAD, én grote hulp bij de organisatie van deze studiereis.

CEPSE

Het CEPSE is een centrum voor leenverkeer en speciale diensten. Dit centrum is enigszins vergelijkbaar met een netwerkmagazijn. Het biedt collecties voor leenverkeer, scholen, leesclubs, ... en dat in de meest diverse mediavormen en in heel wat talen. Het geheel is gehuisvest in een prachtig gerenoveerd fabriekspand met een enorme oppervlakte. Via compactplaatsing wordt deze oppervlakte ook zeer functioneel benut. De ontvangthal is groot en leeg en biedt daardoor potentieel als ontvangst- en activiteitenruimte. Er is heel wat detailzorg voor functionele vereisten. De muren in het magazijn kregen een frisse heldere moderne kleur. Er zijn brede gangen (zeer belangrijk bij transport), enorme circulatiemogelijkheden, veel aandacht voor brandveiligheid, en alle doorgangen (liften, trappen) zijn zeer toegankelijk. Last but not least, er is nog enorm veel vrije ruimte en dus een toekomstvisie met kansen voor groei.

Jaume Fuster

De bibliotheek Jaume Fuster dateert van 2005. Het gebouw met speciale dakconstructie is opvallend. De ligging bij het metrostation en meer nog de grote open ruimte rond de bibliotheek vormt een enorme aantrekkingspool. Licht is duidelijk essentieel en verrassend aanwezig. De toegang is uiterst open, aantrekkelijk en uitnodigend, met een grote buitenruimte met zitbanken, speeltuin, bloemperken. Hier werd de stadsontwikkeling ten volle ontplooid met de creatie van open en publieke ruimte, zowel binnen als buiten.

De bibliotheek is volgens een vrij klassiek patroon gebouwd en is verspreid over drie verdiepingen. Gelijkvloers situeert zich de centrale hal met wachtruimte, een cafetaria, de transactieruimte, een leesruimte voor kranten en tijdschriften en de jeugdafdeling. Verder ook een mooie polyvalente vergaderzaal, een auditorium van 250 personen met veel technische voorzieningen en een tentoonstellingsruimte.

Sagrada Familia

De bibliotheek Sagrada Familia is open van 2007. En de plek is minstens verrassend, de bibliotheek zit niet in een nieuw gebouw maar in een oud winkelcentrum dat gedurende tien jaar leeg stond.

Via een helling kom je aan de ingang van de bib, op het eerste gezicht een beetje donker, zo tussen de andere panden in. Maar dat bleek snel een vergissing. Binnen komen we terecht in een zee van ruimte en licht. Het gebouw van 4000m² oppervlakte situeert zich rond een centrale circulatieas. De hoge en brede traphal die behouden werd uit het winkelcentrum, kreeg een industriële zilveren metaallook en filtert heel wat licht naar binnen. En verder valt natuurlijk onmiddellijk de zwarte inrichting op. Zwarte kasten geven helemaal geen deprimerend gevoel, integendeel.

In wijzerzin, beginnende bovenaan links:
Sagrada Família ⁽¹⁾, Bibliotheca de Catalunya ⁽¹⁾, Universitá Polytechnica de Catalunya ⁽²⁾, Ignasi Iglésias ⁽¹⁾.

Foto's: Francis Vlieghe ⁽¹⁾ en Bruno Vermeeren ⁽²⁾.

KRONIEK

Boven (van links naar rechts): Een aantal van de deelnemers in het Cepse en in de Bibliotheca de Catalunya.
Onder: Jaume Fuster.

Foto's: Francis Vlieghe.

Een prachtig warme look, met lichte kleuraccenten in de achterwanden, met doorkijkjes, hoekjes, verschillende vormen, hoogtes, kortom een heel levend geheel. Verder veel glas en glazen wanden en tussenwanden, een spel van doorkijken, licht en schaduw. Maar ook veel zorg voor zonnewering, zeker nodig in een zonnig zuiders land. Als tegenhanger voor het zwart kreeg de jeugdruimte een fris-groene kleur. Enige minpuntje was de geluidshinder van de metalen trap en het feit dat de trap vrij moeilijk te onderhouden was. Verder niets dan lof over het gebouw.

Ignasi Iglésias

Deze bibliotheek in het noorden van Barcelona, huist in een oud fabrieksgebouw. Veel van de oudere leden hebben er nog gewerkt, wat de band met de bibliotheek versterkt. De ontvangthal, met ruime balie, is groot en licht. Aan de overzijde van de balie is een kleine tentoonstellingsruimte. Niet toevallig vindt er een expositie van een Catalaanse striptekenaar plaats. Deze bibliotheek legt zich namelijk toe op strips. De ontvangthal is tevens de centrale vide waar rond de bibliotheek is gebouwd. Op de eerste verdieping bevindt zich onder meer de jeugdafdeling, die vrij steriel is. Ook in de rest van de bibliotheek zijn de indeling en inrichting vrij klassiek. Helemaal boven zitten de afzonderlijke studeerclassen bomvol, ondanks de hitte. Ook in de rest van deze bibliotheek is het kopen lopen.

Universitá Polytechnica de Catalunya

De Universitá Polytechnica de Catalunya (UPC) beheert een netwerk van dertien bibliotheken. De grootste is de Biblioteca Rector Gabriel Ferraté, genoemd naar de eerste rector van de universiteit. De bibliotheek strekt zich uit over vier verdiepingen en telt ongeveer 800 werkplaatsen. Er zijn zetels, individuele zitplaatsen en lokaaltjes voor groepswork. Naarmate de gebruiker hoger gaat, hoe stiller het wordt. Beneden zijn groepswork en gesprekken mogelijk, op de hoogste etage zijn er alleen nog stille werkplekken. De boekenrekken zijn aan de kant geschoven en de bibliotheek bereidt zich voor op een omschakeling naar bijna uitsluitend elektronische informatie. De mobiele dienstverlening is sterk uitgebouwd. De meeste diensten zijn ook beschikbaar voor de iPhone. De bibliotheek experimenteert met games en e-books. In alle bibliotheken van de UPC is ook een culturele afdeling. Zo beschikt de Biblioteca Rector Gabriel Ferraté over een jazzafdeling, een gerenommeerde collectie sciencefiction, en een poëziescollectie.

Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya

Naast de Biblioteca Ferraté liggen de kantoren van Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), het Catalaanse consortium van universiteitsbibliotheken.

Directeur Lluís Anglada stelde met een aanstekelijk enthousiasme het consortium voor dat werd opgericht in 1996. De werking startte met de ontwikkeling van een centrale catalogus voor de Catalaanse universiteitsbibliotheken. Inmiddels telt de staf veertien mensen en is de werking uitgebouwd volgens drie strategische lijnen: toegang (centrale catalogus, IBL, centraal depot), de digitale bibliotheek (licenties, auteursrecht) en innovatie. Opvallend was dat het consortium een centraal depot beheert in een voormalige legerkazerne in Lleida. Recente projecten zijn onder meer de uitbouw van een institutioneel depot en de ontwikkeling van een systeem voor uitleen binnen het consortium.

Universitat Oberta de Catalunya

In het technologisch district 22@ krijgen we toelichting in een gerenoveerde oude fabriekssite over de Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Deze universiteit is volledig virtueel, zowel campus als bibliotheek. Dit type van onderwijs en opleiding vormt allang geen randverschijnsel meer in het e-gebeuren. Integendeel, het maakt deel uit van een internationaal netwerk van Opleiding & Onderzoek op afstand. In 2009 vierde deze virtuele bibliotheek haar vijftiende verjaardag. Inmiddels (2010) heeft de UOC zo'n 49.854 gebruikers waarvan 41.763 studenten 1ste en 2de graad.

Bibliotheca de Catalunya

'La Bibliotheca de Catalunya' is prachtig gehuisvest in het gotische Hospital de la Santa Creu. Een oase van stilte en rust, ondanks de Ramblas vlak om de hoek. De laatste vijftien jaar is de bibliotheek uitgegroeid tot een moderne nationale en wetenschappelijke bibliotheek, die niet enkel in Catalonië maar ook in Spanje en internationaal een toonaangevende rol speelt. In de jaren negentig onderging het oude hospitaal een grondige en zeer geslaagde renovatie. Het is een genot om te vertoeven in de prachtige ingerichte leeszalen, waarin moderniteit zonder probleem spoot met de architectuur uit de 15e eeuw. De bibliotheek werd ook uitgerust met alle moderne comfort en de laatste elektronische snufjes en natuurlijk ook met aangepaste magazijnruimtes. Intussen kampt ze, zeer herkenbaar, alweer met plaatsgebrek.

Vlaanderen en Catalonië hebben qua oppervlakte en demografie één en ander gemeen. Maar geldt dit ook voor bibliotheken? Wat waren nu de opvallendste kenmerken bij onze Catalaanse zuiderburen.

SAMENWERKING

In Catalonië is er een grote samenwerking tussen de verschillende bibliotheektypes zoals universiteiten, scholen en openbare bibliotheken. De toegankelijkheid is heel belangrijk en wordt in heel veel aspecten doorgevoerd. Overal kan je terecht met dezelfde lezerskaart. Nog opvallend is dat er gewerkt wordt volgens heldere en zeer concrete meetbare doelstellingen en plannen.

Op het niveau van de universitaire en wetenschappelijke bibliotheken is er een goed werkende consortiumvorming (CBUC). Kleinere partners zoals musea, erfgoedinstellingen en gespecialiseerde onderzoekscentra worden opgenomen in de consortiumgroep om deel te nemen aan een gezamenlijke aankoop van e-resources en ruimer. De CBUC wil in de nabije toekomst ook openbare bibliotheken en wetenschappelijke verenigingen betrekken bij de consortia.

Ook met andere actoren wordt er goed samengewerkt. Zoals met lokale culturele partners. De elektronische bibliotheeknieuwsbrief bevat info over culturele manifestaties en activiteiten door derden georganiseerd waarbij de bibkaart tot kortingen kan leiden op het toegangskaartje. De bibliotheken zetten zelf een literair programma op in samenwerking met de uitgeverwereld.

STILTE

Zowel in openbare als in universiteitsbibliotheken geldt nog een heel strikt beleid van stilte. Niet alleen het personeel, ook de bezoekers zelf zien strikt toe dat het stil blijft.

STUDEERPLEKKEN

Alle bibliotheken zijn enorm populair als studeerplek. Elk hoekje, elk zitje was ingenomen door een student. Het waren weliswaar examens, maar onze gidsen wisten te vertellen dat dit het hele jaar door zo is.

OPENINGSUREN

De openingsuren in alle bibliotheken zijn enorm ruim. Zestig uur en meer is geen uitzondering.

GRATIS

Alles is gratis in Barcelona: lidmaatschap, uitleen, ... Zelfs boetes zijn onbekend: wie een boek nog niet heeft ingediend wordt enkel geblokkeerd tot hij het boek heeft teruggebracht.

PERSONEEL

De bibliotheken werken met weinig personeel, lang niet alle balies zijn bemand. Alle niet-kerntaken van de bibliotheek worden uitbesteed. Taken als catalografie, workshops, cursussen of tentoonstellingen en zalenbeheer wordt allemaal uitbesteed, de staf doet enkel bibkerntaken.

UITLEEN

Wat we tijdens onze bezoeken aan de bibliotheken amper gezien hebben, waren mensen die boeken binnenbrachten of uitleenden, hoewel het overal tjokvol bezoekers zat. Uitleen is niet dominant en verdwijnt als het ware naar de achtergrond. Zowel in het gebouw maar ook in de presentatie wordt de nadruk gelegd op educatieve en sociale rol en functie van de bibliotheek. Toch realiseert men een grote omzet van 400.000 uitleeningen en dit met een collectie van 80.000 boeken.

RFID

Het zal waarschijnlijk wel met het vorige te maken hebben, maar RFID is nergens aanwezig.

In Barcelona zagen we dan ook een dynamische bibliotheeksector georganiseerd in sterke netwerken, misschien nog meer voor de wetenschappelijke dan voor de openbare bibliotheken. Technologisch loopt Vlaanderen voor en de Catalaanse openbare bibliotheken waren vrij klassiek. Maar organisatorisch kunnen wij, als sector, als beroepsvereniging en als overheid heel wat opsteken van onze zuiderse collega's.

Nog niet uitgelezen? Op www.vvbad.be/barcelona vind je alle de uitgebreide verslagen van alle bezochte bibliotheken.

Tekst: Annemie Arras, Marleen de Donder, An Renard, Kaat Van Wonterghem, Bruno Vermeeren, Francis Vlieghe (red.)

De studiereis naar Barcelona werd georganiseerd met steun van Nedap.

nedap® library solutions

Universitat Polytechnica de Catalunya.
Foto: Kaat Van Wonterghem.